

מי זה

יצחק רבין?

הרמטכ"ל: ראש הצוות המבריק

אלון, פינחס ספיר ואבא אבן, ימין ושמאל, צימצם את שילטונה האישי במידה רבה. בעיקבות אחד הפאראדוקסים האחרונים כדיכך על הפוליטיקה, משוחרר דווקא יצחק רבין מכל המיגבלות האלה.

עשרה כושים קטנים

יצחק רבין הוא שליטיחיד בתוקף הנסיבות, אם כי לא בעליכורחו. המאורעות שקדמו לבחירתו סילקו מן הבמה כימעט את כל קודמיו. המסולת של המחדל קברה תחתיה את גולדה ודיין, ספיר ואבן. בסוף השנה הפכה גולדה את היסטוריה, ספיר הלך לעולמו, אבן היה נטול כוח פוליטי, ומישחקיו של משה דיין היו מהדורה נוספת מגוחכת למישחקי כדורא שלו בימי כהונתו כאליל תורן. המיפלגה, שהגבילה את כל קודמיו ויצרה מערכת מסובכת של מרכזיכוח יריבים, היתה במצב של חיטול כללי. המזכ"ל שלה היה קומיסאר של רבין. מוסדותיה חדלו לתפקד. מרכזיכוח שלה התפוררו. הכרעותיה הפוליטיות הצטמצמו בהצגות-ראווה חסרות-תוכן. הכנסת לא היתה במצב מסוואר יותר. אחרי שנים רבות של התנוונות הדרגתית, הגיעה הכנסת השמינית אל השפל הסופי. יומין ערך בה כמה הצגות-ראווה, הי צעירים ביצעו בה תעלולי-פירסומת. אך כגוף רציני, המגבש החלטות מדיניות או לפחות משתתף בגיבושן, הכנסת פשוט אינה קיימת עוד. היא היתה לחותמת-גומי בידי ראש-הממשלה.

הממשלה עצמה חדלה, למעשה, לתפקד. השרים הם עסקני-מיפלגה בינוניים. כאנשים הממונים על ניהול הי פעולות של המדינה, שיעור היעילות שלהם נע בין "ככה, ככה" (בריאות, תקלות), לבין "רע" (ביטחון, סעד) ו"רע מאוד" (תיירות, תחבורה, תיקשורת). השרים עסקו בכיבוש שריפות, ואיש מהם לא היה מסוגל לגבש מדיניות או לתכנן תוכניות לטווח ארוך בתחום המסור לסמכותו.

כגוף מדיני המגבש את מדיניות-היסוד של המדינה, אין הממשלה ממזאה תפקיד כלשהו: היא מותר לשרים לשאול "שאלות" ולהעזר הערות על מדיניות ראש-הממשלה, אך היא לא הגיעה אף לרמת מועדון-ויכוחים אינטלגנטי.

הפורום האחרון שנתר היה "צוות השרים", שניהל את המשא-ומתן עם הנרי קסינג'ר, השילוש הקדוש של שלושת השרים המרכזיים: רבין, שימעון פרס ויגאל אלון. אולם גם צוות זה היה פיקטיבי. תפקידו של אלון התרוקן מתוכנו, כשרבין לקח לידייו את יחסי ישראל-אמריקה, ולאחר מכן גם את יחסי ישראל-אירופה. ואילו פרס, שניסה תחילה להתחרות ברבין, נדחק במהלך הי שנה לעמדת התגוננות.

כך, כמו בספור עד עשרת הכושים הקטי נים, נשאר לבסוף יצחק רבין לבדו.

נחה של חולשה

בספר "1984" המציא המישטר הדימוגי המתואר בו, את הסיסמה: "מילחמה היא שלום — חירות היא עבדות — בערות היא כוח!" יצחק רבין יכול היה לרשום על דגלו את הסיסמה: "חודשה היא עוצמה!" החולשות הפוליטיות של שילטון רבין היו גלויות לעין. למרות שרבין הפך מחליט-בילעדי, הוא היה נזקק לקואליציה יציבה ולרוב בכנסת. מאחר שלא רצה בשום פנים להסתכן בבחירות חדשות, לא יכול היה לשקול תזווה כלשהי בגבול המיזרחי של המדינה.

כן, שדא נכחר מעולם לתפקידו בבחירות כלי ליות, הפך שליטיחיד של מדינת-ישראל.

יחד מבין גוריון

באורח פלא, נהנה עתה יצחק רבין ממעמד מעשי, שאיש מבין קודמיו לא זכה בו.

השגריר: מטוס עם המראה ארוכה

דויד בן-גוריון הגדוק, אדריכל המדינה, היה ברוב ימי שילטונו מוטרד עזידי אופוזיציה חזקה במיפלגתו ובממשלתו.

עד 1956 שלט בממשלתו גוש מתון, שהיה מורכב ממשה שרת, המדינאי של מפא"י; משה שפירא, השליט הכליכול של המיפלגה הדתית; ופינחס רוזן, המנהיג הבלתי-מערער של הפרוגרסיבים. כאשר נתקל בן-גוריון, יון, פעם אחר פעם, בהתנגדותו של גוש זה להצעותיו הקיצוניות, התפטר בשאטרנס בסוף 1953. במקומו בא משה שרת.

משה שרת ישב משך כל ימי כהונתו כראש-הממשלה על הריג'יש, ללא היכולת לסקח על מעשיהם החשאיים של שריהביטחון פינחס לבון, הרמטכ"ל משה דיין, ומנ כיל מישרד-הביטחון שימעון פרס, שניהלו קנוניות מסרי בכות איש נגד רעהו, אך כולם יחד רימו את ראש-הממשלה בהנאה רבה. על רקע זה צמת, בין השאר, עסקי-הביש המפורסם של 1954.

כאשר חזר בן-גוריון לשילטון, ניגש תחילה לחסל את שרת ולפרק את הגוש המתון בממשלתו. מילחמת סיני הנחילה לו, לבסוף, מעמד של שליטיחיד — שאור תו ניצל, מייד, כדי לבצע את המעשה האמיץ ביותר בתולדות מדינת-ישראל: החלטת-היחיד שלו להחזיר מייד את כל השטחים שכבש צה"ל.

אולם ברנע שהתבסס שילטון-היחיד של בן-גוריון קמו לו מייד נוגדנים חזקים, ואזה אינצו אותו ביצא 1963 להתפטר סופית.

ראש-הממשלה לוי אשכול היה מעין יושבי-ראש של מיפלגתו ושל ממשלתו. במשבר הראשון, ערב מילחמת ששתי-הימים, נאלץ לוותר על מישרד-הביטחון. עד סופו, באביב 1969, היה רחוק משילטון-יחיד.

גולדה מאיר, שתפסה את מקומו, אימצה לעצמה גינוי נים של מלכה אוטוקראטית. היא הושוותה לא פעם ליקי טרינה הגדולה, הצארית של רוסיה, ולוויקטוריה, מלכת בריטניה. המיטבה הפרטי שלה תפס את מקום הממשלה. אולם בתוך המיטבה עצמו היתה גולדה כפופה לא-במעט לדעת אנשי-החצר. האיזון העדין בין משה דיין ויגאל

יש אנשים הזומים למטוס בעל המראה אנכית, כשאך מותנע המנוע, מזנק המטוס ומתרומם.

יצחק רבין דומה למטוס כבד, חזק ומסי-זוהי-המראה ארוך.

כשהוא בא לתפקיד חדש, אין הוא נוהג כילווס קיסר, שהודיע לטינאט הרומאי קצרות, בתום מערכת-בוק: "באתי, ראיתי, ניצחתי!" רבין בא, מסתכל ארוכות, מת-רשם, בודק הנתונים, חושב, מחליט — ורק אז פועל.

כך עשה בבואו לתפקידו כשגריר ישראל בווינגטון. עברה כימעט שנה — שבה התחלף השילטון בבית הי לבן — עד שהתגבשה גישתו החדשה של רבין.

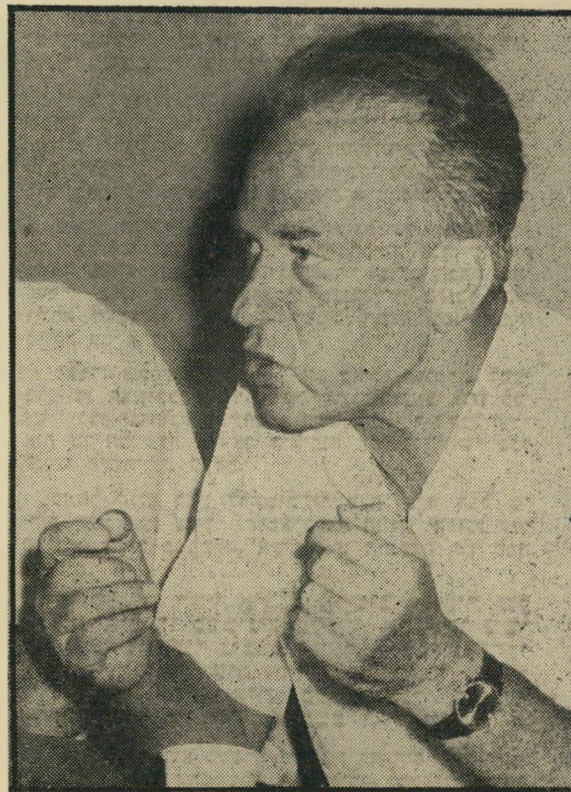
כך בדיוק עשה כהגיון, במפתיע, ראי-שות-הממשלה, ביוני 1974.

היו שקיוו, כי חילופי-השילטון — שהיו גם חילופי דור בשילטון — יביאו שינויים דראסטיים ומהירים. הרי צע לרבין ליטול מייד את היוזמה לידי, לבצע שורה של רפורמות דחופות ומהירות, להציג לפני הציבור תוכניות לשינויים בענייני פנים וחץ, לפזר את הכנסת, להתייצב לבחירות חדשות ולקבל מנדאט אישי מלא. אילו עשה כך, ייתכן מאוד שהיה זוכה, באווירת המחאה שלאחריה-המחדל, ברוב מוחץ.

אולם רעיון זה נגד לחלוטין את אופיו ואת שיטתו של רבין. "מאה הימים הראשונים" של ראש-הממשלה החדש, שנסתימו ערב ראש-השנה שעבר, לא הצטיינו בשום חידוש. הוא ניראה כמנהיג חיוור, העומד בראש ממשלה-משך של עסקנים בינוניים והולך בתלם השיגי-רה של קודמיו.

בתום תשנ"ה השתנתה התמונה כמורה רכה. נסתבר לפתע, כי אותו רבין חיוור והסי

בין השאר הציע זאת אורי אבנרי ערב הבחירה (העו"לס הזה 1912), במאמר שנשא את הכותרת: "תנו לו שאנס — יש לעזור לרבין להקים ממשלה — בתנאי שיכריז לאתגר על בחירות חדשות."

ראש-הממשלה: האיש המחליט לבדו